

Nesodden kommune

Flere arbeidsplasser på Nesodden?

Utfordringer for en kommunal næringspolitikk

Nesodden kommune

Flere arbeidsplasser på Nesodden?

Utfordringer for en kommunal næringspolitikk

AGENDA Utredning & Utvikling AS
Malmskrivervn 35 • Postboks 542 • 1302 Sandvika
Tlf 67 57 57 00 • Fax 67 57 57 01
Ref: R6070 Nesodden næringsutvikling

AGENDA Utredning & Utvikling AS

Postboks 542 • 1301 Sandvika • Tlf 67 57 57 00 • Fax 67 57 57 01

Oppdragsgiver:	Nesodden kommune		
Rapportnr.:	R6070 Nesodden næringsutvikling		
Rapportens tittel:	Flere arbeidsplasser på Nesodden?		
Spesifikasjon:			
Tidsfrist:		iflg	
Ansvarlig:	Tor Dølvik		
Kvalitetssikring:	Erik Holmelin	Verifisert:	
			(dato) (sign)

Forord

Agenda Utredning & Utvikling AS har vært engasjert av Nesodden kommune til å gjennomføre et prosjekt som kan belyse muligheten for å skape flere arbeidsplasser på Nesodden. Hensikten har vært å finne fram til Nesoddens fortrinn for næringsvirksomhet og å kartlegge behov og ønsker om næringsutvikling i lokalt næringsliv og kulturliv. Dette skal så fungere som forutsetninger for kommunens videre arbeid med å formulere en kommunal nærings- og utviklingspolitikk.

Prosjektet har basert seg på offentlig tilgjengelig statistikk, informasjon og synspunkter som er innhentet gjennom intervjuer og på en dialogkonferanse på Nesodden med et 30-talls deltakere fra lokalt næringsliv, kommunen og organisasjonsliv.

I Nesodden kommune har rådgiver Kato Jahr, kultursjef Marit Mellem og kommuneplansjef Kari Myhre Hellem vært kontaktpersoner.

Konsulent Tor Dølvik har vært prosjektleder hos AGENDA, med Erik Holmelin som prosjektmedarbeider.

Sandvika, 3. juli 2008

AGENDA Utredning & Utvikling AS

Innhold

1	BAKGRUNN OG FORMÅL	9
1.1	Utgangspunkt – behov for arbeidsplasser	9
1.2	Problemstillinger	9
1.3	Framgangsmåte og avgrensninger	10
2	SENTRALE UTVIKLINGSTREKK OG MULIGHETER	12
2.1	Nesodden som sentrum og periferi	12
2.2	Befolkningsvekst - uten grenser?	12
2.3	Næringsliv og sysselsetting	14
2.4	Flytting og integrasjon	15
2.5	Utdanning og kompetanse	17
2.6	Kulturkommunen	19
3	UTFORDRINGER – SETT FRA NÆRINGSDRIVENDE OG UTØVERE	23
3.1	Opplegg og gjennomføring	23
3.2	Betingelsene for næringsvirksomhet	24
3.3	Kommunal tilrettelegging	25
3.4	Bokommunen	25
3.5	Kultur- og opplevelseskommunen	26
4	DIALOGKONFERANSE OM NÆRINGSUTVIKLING	28
4.1	Arbeidsform og diskusjonsspørsmål	28
4.2	Hva bør skje på Nesodden?	30
4.3	Hvordan kan målene realiseres?	31
5	SAMMENFATNING OG ANBEFALINGER	33
5.1	Potensial for næringsvekst	33
5.2	Anbefalinger	34

VEDLEGG:

1 Bakgrunn og formål

1.1 Utgangspunkt – behov for arbeidsplasser

I forbindelse med at Nesodden kommune i august 2007 behandlet strategisk næringsplan for Follo, ble det bestemt at kommunen skulle innhente konsulentbistand som innspill til å vurdere sin næringspolitiske rolle. Som en pendlingskommune med stor nærhet til Oslo, har kommunene lav egendekning av arbeidsplasser, mens befolkningsveksten er sterk og presset på boligbygging er stort. Målet for kommunen er å øke egendekningen av arbeidsplasser, for å medvirke til at lokalsamfunnet blir mer levende og at livssituasjonen for familier og pendlere blir bedre.

Oppdraget skulle ”vurdere Nesoddens fordeler og ulemper, samt potensial for næringsutvikling.”

Prosjektets primære hensikt er å identifisere og tydeliggjøre faktorer som har betydning for at antall arbeidsplasser i kommunen kan øke. Videre er det et formål å belyse hvordan Nesodden kan få utløst potensialet som ligger i at kommunen er kjent som ”kunstnerkommunen”, med stort innslag av bosatte innenfor kreative yrker. Resultatet skal gi Nesodden kommune holdepunkter for å vurdere om og eventuelt hvordan den kan utvikle og utforme en næringspolitikk.

1.2 Problemstillinger

Framtidig næringsutvikling på Nesodden kan skje på flere måter, gjennom lokal ekspansjon i eksisterende virksomheter, ved at lokale gründere starter egen virksomhet, gjennom knoppskyting fra bedrifter andre steder eller ved at gründere andre steder etablerer virksomhet på Nesodden (jf figur 1.1).

		Virksomheter	
		Eksisterende	Nye
Lokalisering	Nesodden	Lokal ekspansjon	Lokale gründere
	Andre kommuner	Knoppskyting Flytting	Gründere som søker lokaliseringssted

Figur 1.1 Prinsippmodell for å vurdere næringsstrategier

Med utgangspunkt i denne sorteringen, kan en også diskutere mulige strategiske prioriteringer for et kommunalt næringsengasjement. Bør strategien være å utvikle lokalt næringsliv ut fra eksisterende ressurser og miljøer som er lokalisert på Nesodden, eller bør det arbeides for å

tiltrekke seg etableringer eller knoppskyttinger utenfra? Slike vurderinger må kommunen ta stilling til i sitt videre arbeid. Problemstillingene som belyses i dette prosjektet, er følgende:

- Hva skal til for at eksisterende virksomheter ekspanderer eller at lokale gründere etablerer seg?
- Hva er betingelsene for at kommunen kan tiltrekke seg etableringer eller gründere utenfra?
- I hvilken grad foreligger betingelsene for næringsvirksomhet og vekst på Nesodden?
- Hvilke kjennetegn er det eventuelt som gjør Nesodden attraktiv for lokal etablering, ekspansjon og tilflytting?
- Hvilke kjennetegn ved Nesodden representerer de største ulempene?

I samråd med oppdragsgiver ble det lagt vekt på at kulturfeltet som et særtrekk ved Nesodden burde vies ekstra oppmerksomhet. Det innebærer å vurdere betydning av kultur som lokaliseringfaktor, attraksjonsverdi og som mulig merkevare for Nesodden. Hvordan vil samspillet mellom kultur og øvrig næringsliv kunne virke gjensidige utviklende? Hva er potensialet for kulturbasert næringsutvikling? Hvor stor er interessen for å utvikle slike virksomheter, hvilke aktører er de sentrale og hvilke behov må i så fall kommunen respondere på?

Videre ble det lagt vekt på at kommunen ikke så for seg en storstilet næringsutbygging i form av store etableringer utenfra, men at arbeidsplasser skulle utvikles gjennom vekst som baseres på den kompetansen og de ressursene som befolkningen på Nesodden allerede besitter.

1.3 Framgangsmåte og avgrensninger

Innenfor prosjektets ressursramme var det ikke rom for omfattende datainnhenting og grundig analyse av hvordan det kan fremmes sterkere næringsvekt på Nesodden. Kommunens utgangspunkt var at prosjektet burde gjennomføres i nær dialog med eksisterende og potensielle næringsdrivere i kommunen, og ikke som en teoretisk utredning basert på statistiske analyser.

Vi la derfor opp til at en avgrenset informasjonsinnhenting skulle danne utgangspunkt for et bredt anlagt dialogseminar med deltakere fra næringsliv, arbeidsliv og kulturliv, i tillegg til kommunens folkevalgte og administrative ledelse.

Arbeidsopplegget har vært som følger:

- Sammenfatning av tilgjengelig informasjon som belyser grunnleggende strukturelle forutsetninger for nærings- og arbeidsliv på Nesodden. Det gjelder befolkningsutvikling, næringsstruktur, pendling og utdanningsnivå.
- Intervjuer med et begrenset antall representanter for næringsliv og kulturliv på Nesodden. I lys av prosjektets formål og ramme ble det ikke prioritert å gjennomføre intervjuer med næringsaktører i Oslo eller andre kommuner.
- Dialogkonferanse av en dags varighet for å belyse og drøfte hva som er Nesoddens utfordringer, sterke og svake sider som potensielt etableringssted, samt hva som skal til for at kommunen kan utløse en vekst i antall arbeidsplasser og legge bedre til rette for kultbasert virksomhet.

Til sammen har dette arbeidsopplegget bidratt til å framheve noen sentrale behov og muligheter som utgangspunkt for det videre arbeidet med å fremme flere arbeidsplasser og økt livskvalitet på Nesodden. Det har ikke vært siktemålet å kunne svare på hva som er løsningene, men heller å presentere viktige premisser for de videre prosessene.

2 Sentrale utviklingstrekk og muligheter

2.1 Nesodden som sentrum og periferi

Osloregionen er landets sterkeste vekstregion og eneste storbyregion som kan sammenlignes med europeiske storbyer. Som en av omegnskommune med størst geografisk nærhet til kjernen i denne regionen, må Nesoddens utvikling forstås som en del av de tunge utviklingsprosessene som preger hele regionen. Fra Nesodden er det direkte tilgang til Norges største arbeidsmarked, der 800 000 mennesker kan nå innenfor en reise på tre mil fra Tangen.

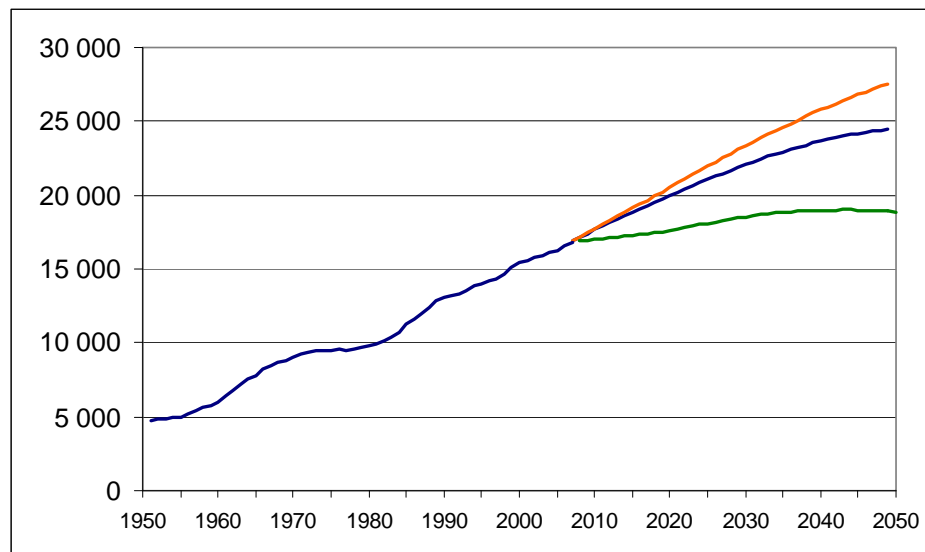
Fordelingen av boliger og arbeidsplasser innenfor det store bolig- og arbeidsmarkedet som Nesodden er integrert i, bestemmes av lokaliseringmessige fortrinn og kvaliteter, lokal tilrettelegging og av de preferanser som næringsdrivere og husholdninger har.

Dermed påvirkes Nesodden sterkt av det som skjer i kommunens omgivelser, men kommunen er ikke fullstendig prisgitt hendelsene i disse omgivelsene. Lokale strategier vil kunne påvirke Nesoddens posisjon innenfor storbyregionen, gjennom tilrettelegging for boliger og arbeidsplasser, utforming av tjenestetilbud og arbeidet for kommunikasjons- og transportløsninger.

Og til tross for sentral geografisk plassering tett inntil Oslos havne- og sentrumsområder, er kommunen samtidig et litt perifert ”øysamfunn” med en del rurale kjennetegn, slik som landlig preg, unike kyst-, natur og miljøkvaliteter og god plass.

2.2 Befolkningsvekst - uten grenser?

Befolkningsveksten på Nesodden har vært sterk siden begynnelsen av 1950-tallet, med en lavere vekst og utflating på 1970-tallet og en sterk vekst fra midt på 1980-tallet. Innbyggertallet er mer enn tredoblet i løpet av 50 år, og veksten ser ut til å fortsette.

Figur 2.1 Befolkningen på Nesodden i et 100-årsperspektiv. Kilde: SSB, egen trendforlengelse fra 2030.

I figur 2.1 er det skissert ulike framtidige vekstbaner, hentet fra SSBs nyeste befolkningsframskrivning fra mai 2008. Den viser befolkningsutviklingen i enkeltkommuner fram til 2030, basert på ulike forutsetninger om fruktbarhet, dødelighet, innvandring fra utlandet og flytting.

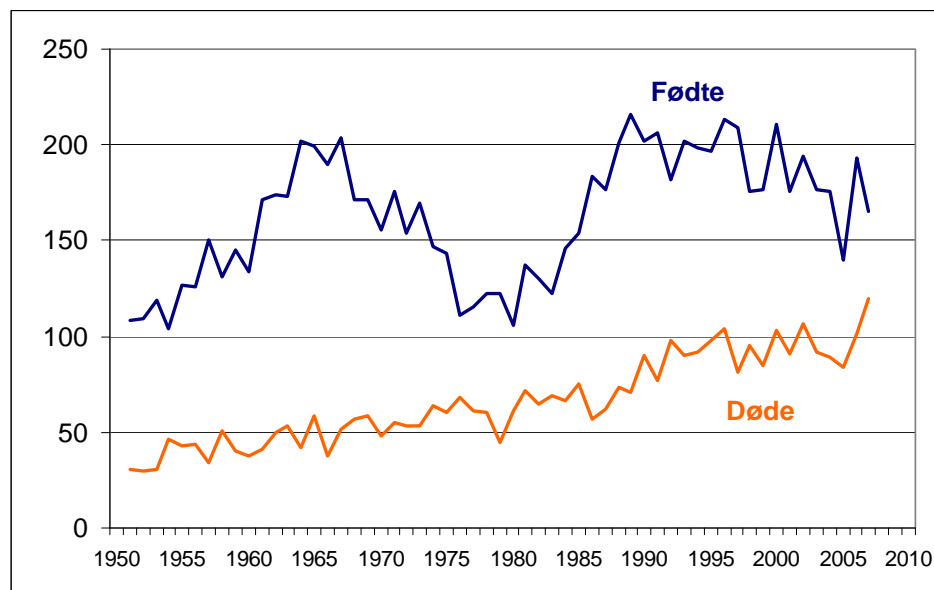
I figuren er tre av disse alternativene vist for å illustrere at framtidig befolkningsvekst på Nesodden kan ta ulike retninger, dels avhengig av hva kommunen selv legger opp til. Banene er trendforlenget til 2050.

Den midterste banen representerer en videreføring av dagens hovedtrend, og baserer seg på middels fruktbarhet, dødelighet, innvandring og flytting. Den høyeste kurven illustrerer hva som skjer hvis forutsetningen om middels innvandring fra utlandet erstattes med en forutsetning om høy innvandring. Da vil innbyggertallet på Nesodden øke. Den laveste banen illustrerer en tenkt situasjon uten flytting eller innvandring. Da vil folketallet på Nesodden stagnere, og etter hvert kunne gå ned.

Lav boligbygging vil dempe innflyttingen til Nesodden, og innebære en bevegelse fra den midterste banen over mot den laveste. Dette illustrerer at befolkningsveksten på Nesodden er boligstyrt, noe som betyr at tilretteleggingen for videre boligbygging vil være avgjørende for hvor stor den videre veksten vil bli.

Nesodden har lenge hatt et betydelig fødselsoverskudd, men dette har krympet siden 1980-tallet, og er betydelig lavere enn før, jf figur 2.2. Til tross for sterk befolkningsvekst, har det faktiske antallet fødsler gått ned

fra midten av 1980-tallet og til 2007. Nedgangen gjenspeiler en aldring i befolkningen.

Figur 2.2 Naturlig tilvekst 1951-2008

2.3 Næringsliv og sysselsetting

Det var nærmere 4300 sysselsatte med arbeidssted på Nesodden i 2006, jf tabell 2.1. Tjenesteytende næringer dominerer, med kommunen og Sunnaas sykehus som de største arbeidsplassene i kommunen.

Antall arbeidsplasser på Nesodden hadde økt med nesten 500 siden 2000. I samme periode har antall sysselsatte som bor på Nesodden økt med 440, slik at netto utpendling er redusert i løpet av disse årene. Den største økningen i arbeidsplasser på Nesodden har skjedd innenfor helse- og sosialtjenester, andre sosiale og personlige tjenester og varehandel og transport.

Tabell 2.1 Sysselsatte etter bosted og arbeidssted 2000 og 2006.

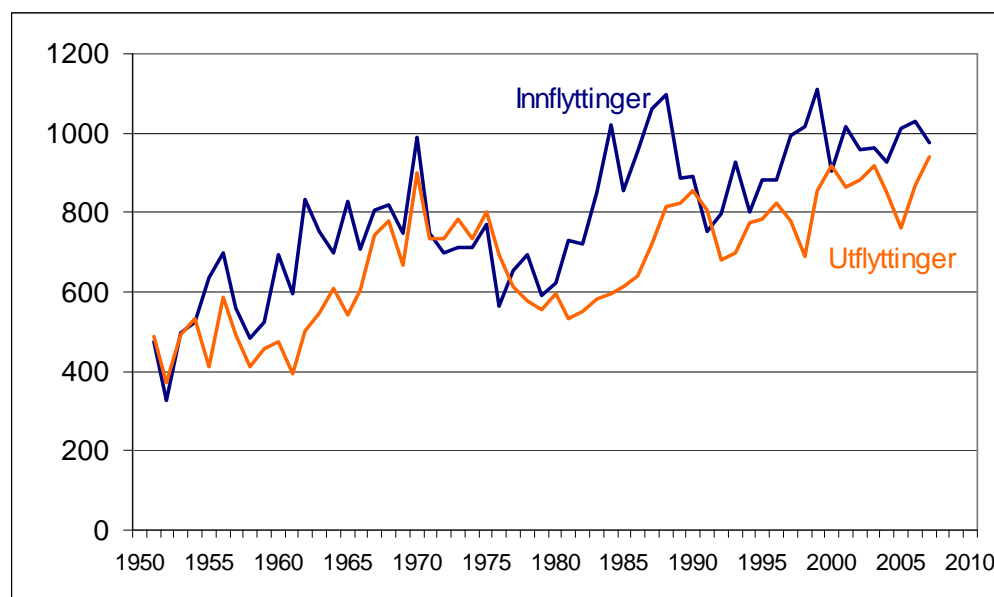
	Sysselsatte personer, etter bosted			Sysselsatte personer, etter arbeidssted			Netto innpending			Næringsfordeling etter arbeidsted		
	2000	2006	Endring	2000	2006	Endring	2000	2006	Endring	2000	2006	Endring
Jordbruk, skogbruk og fiske	61	102	41	74	101	27	13	-1	-14	1,9 %	2,4 %	0,4 %
Industri, bergv., olje- og gassutv.	603	511	-92	153	158	5	-450	-353	97	4,0 %	3,7 %	-0,3 %
Kraft- og vannforsyning	54	25	-29	40	7	-33	-14	-18	-4	1,1 %	0,2 %	-0,9 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	404	441	37	245	225	-20	-159	-216	-57	6,5 %	5,2 %	-1,2 %
Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	1298	1408	110	556	625	69	-742	-783	-41	14,6 %	14,6 %	-0,1 %
Transport og kommunikasjon	632	539	-93	152	159	7	-480	-380	100	4,0 %	3,7 %	-0,3 %
Finansiell tjenesteyting	321	298	-23	10	8	-2	-311	-290	21	0,3 %	0,2 %	-0,1 %
Forretningsmessig tjenesteyting, eiendomsd	1135	1203	68	266	311	45	-869	-892	-23	7,0 %	7,2 %	0,2 %
Off.adm. og forsvar, sosialforsikr.	859	795	-64	371	327	-44	-488	-468	20	9,8 %	7,6 %	-2,1 %
Undervisning	780	843	63	559	548	-11	-221	-295	-74	14,7 %	12,8 %	-2,0 %
Helse- og sosialtjenester	1376	1653	277	1129	1466	337	-247	-187	60	29,7 %	34,2 %	4,4 %
Andre sosiale og personlige tjenester	526	667	141	190	295	105	-336	-372	-36	5,0 %	6,9 %	1,9 %
Uoppgitt	65	69	4	53	62	9	-12	-7	5	1,4 %	1,4 %	0,0 %
I alt, alle næringer	8114	8554	440	3798	4292	494	-4316	-4262	54	100,0 %	100,0 %	0,0 %

Med over 16 000 innbyggere i kommunen, og nær 8 600 yrkesaktive, innebærer 4 300 arbeidsplasser en svært lav arbeidsplassdekning på 50 %. Dette er svært lavt både i landssammenheng og sammenlignet med andre forstadskommuner til Oslo. Det er særlig mange som pendler ut for å arbeide innenfor forretningsmessig tjenesteyting og varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet.

2.4 Flytting og integrasjon

Det er meget høy flytteaktivitet på Nesodden. I 2007 flyttet i underkant av 1000 personer inn og nesten samme antall ut av kommunen, jf figur 2.2.

Gjennom mer enn 50 år har det stort sett vært flytteoverskudd til Nesodden, men gapet mellom inn- og utflytting har avtatt over tid, slik at det nå skal lite til før balansen blir negativ. Dette indikerer at innflytting som drivkraft for befolkningsvekst på Nesodden, vil kreve en fortsatt aktiv tilrettelegging for boligbygging.

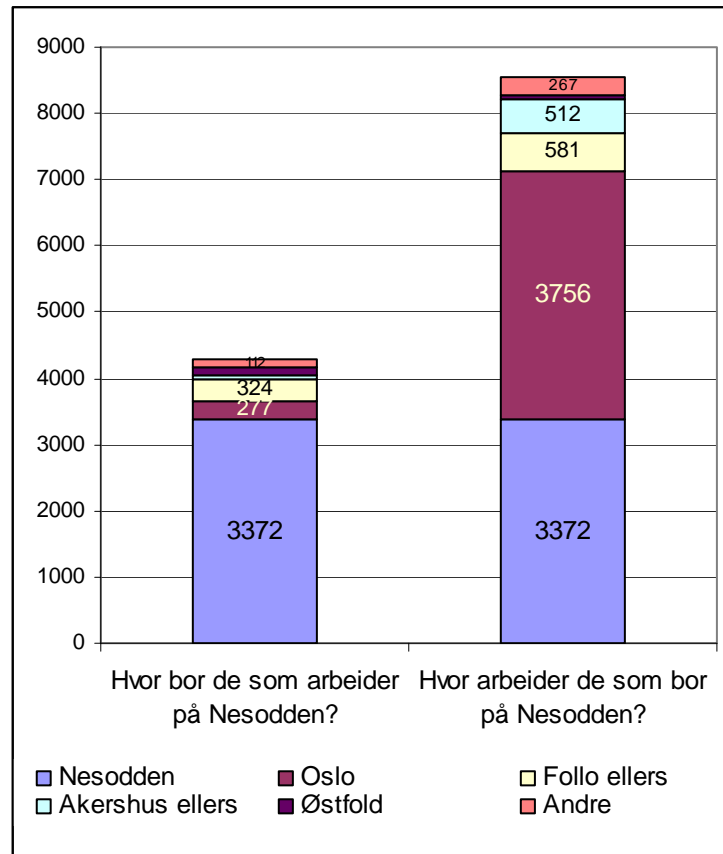
Figur 2.2 Flyttebalanse for Nesodden 1951-2008.

Innflyttingen forteller at kommunene er en attraktiv bokommune, mens pendlingsmønsteret viser at kommunen ikke er en arbeidsplasskommune, jf figur 2.3.

Snaut 3 400 av de yrkesaktive med bosted på Nesodden, har arbeidsplass på Nesodden. De øvrige nesten 5 200 personene reiser ut av kommunen på daglig arbeid, hvorav de fleste (3756) reiser til Oslo, 581 reiser til en

av de andre kommunene i Follo (flest til Ås), mens 512 reiser til resten av Akershus (flest over fjorden til Asker og Bærum). Av de yrkesaktive som bor på Nesodden er det altså flere som arbeider i Oslo enn på Nesodden.

Figur 2.3 forteller ellers at det er liten innpendling til Nesodden fra de øvrige kommunene i Follo. Det er til sammen 324 personer som bor andre steder i Follo og som arbeider på Nesodden, flest fra Frogn (197 personer). Til sammen er det 920 arbeidstakere som pendler til Nesodden for å arbeide der.

Figur 2.3 Sysselsetting etter bosted og arbeidssted 2006. Kilde: SSB.

Det lokale arbeidslivet på Nesodden er altså i det store og hele bemannet med folk som bor på Nesodden (åtte av ti), etter at flertallet (seks av ti) av de yrkesaktive som bor på Nesodden har reist på jobb i Oslo, Follo, Asker og Bærum eller andre steder.

De detaljerte strømmene framgår av pendlingsmatrisen for Nesodden, jf tabell 2.2.

Tabell 2.2 Pendlingsmatrise for Nesodden 2006.

Sysseisatte 16-74 år 2006		Arbeidssted														Nesodden	Regionen totalt		
		0211	0213	0214	0215	0216	0217	Regionen totalt	Asker/Bærum	Romerike	Oslo	Moss	Østfold	Drammensregion	Andre			Totalt	
Bosted	0211 Vestby	2552	547	527	131	24	199	3980	170	124	2031	434	304	27	171	7241	1 %	10 %	
	0213 Ski	165	5210	710	114	32	847	7078	443	348	5859	56	202	62	267	14315	1 %	17 %	
	0214 Ås	182	998	2977	208	41	254	4660	167	123	2252	59	158	40	205	7664	1 %	11 %	
	0215 Frogn	148	382	510	2625	197	187	4049	228	128	2340	77	93	59	188	7162	5 %	10 %	
	0216 Nesodden	42	165	172	133	3372	69	3953	369	143	3756	10	56	47	220	8554	79 %	9 %	
	0217 Oppegård	65	748	229	50	30	3720	4842	561	338	6521	34	100	62	261	12719	1 %	12 %	
	Regionen totalt	3154	8050	5125	3261	3696	5276	28562	1938	1204	22759	670	913	297	1312	57655	86 %	69 %	
	Fylket for øvrig	138	614	233	83	75	665	1808										2 %	4 %
	Oslo	256	1295	666	247	277	1934	4675										6 %	11 %
	Østfold	1059	1727	735	164	132	510	4327										3 %	10 %
Andre	293	618	521	165	112	542	2251										3 %	5 %	
Totalt	4900	12304	7280	3920	4292	8927	41623										100 %	100 %	
Nesodden	0 %	2 %	2 %	2 %	39 %	1 %	46 %	4 %	2 %	44 %	0 %	1 %	1 %	3 %	100 %				
Regionen totalt	5 %	14 %	9 %	6 %	6 %	9 %	50 %	3 %	2 %	39 %	1 %	2 %	1 %	2 %	100 %				

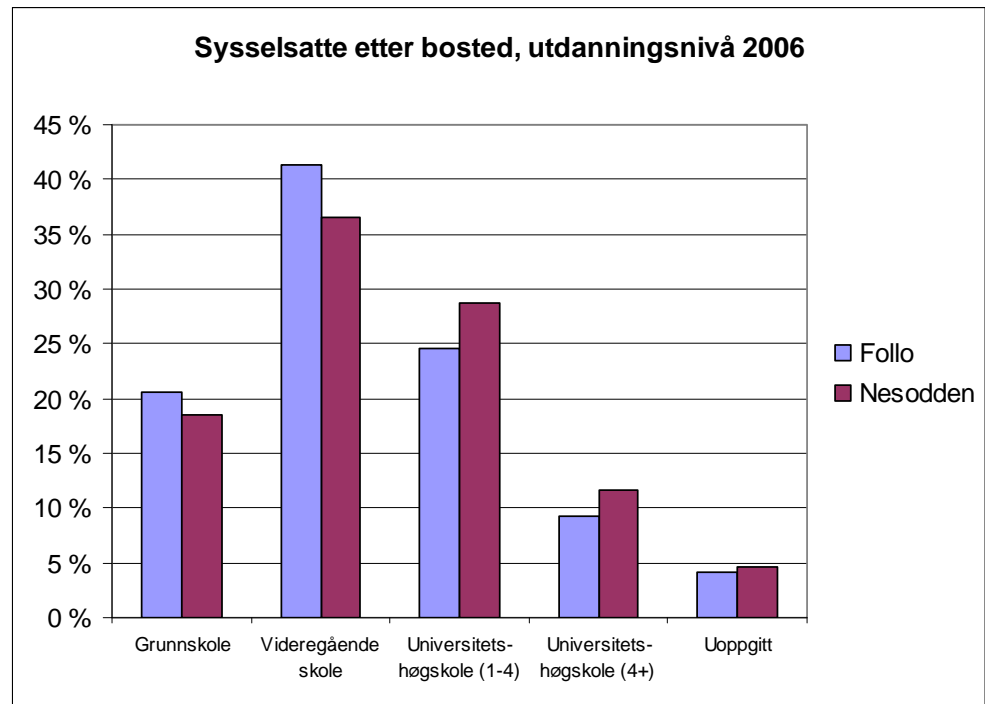
Tabell 2.2 viser hvor de sysselsatte i den enkelte kommunen bor (lest vertikalt) og hvor de bosatte i den enkelte kommune arbeider (lest horisontalt).

Det framgår av tabellen at mens 69 % av de sysselsatte som arbeider i Follo også er bosatt i Follo, er det tilsvarende tallet for Nesodden hele 86 %. Det betyr at arbeidsmarkedet i de øvrige Follokommunene er sterkere integrert i et større arbeidsmarked gjennom innpendling, enn tilfellet er på Nesodden. Men også i Follo er det betydelig utpendling til Oslo, hele 39 % av de yrkesaktive som bor i Follo arbeider i Oslo.

2.5 Utdanning og kompetanse

Befolkningens utdanningsnivå er en ressurs som har betydning for verdiskapingsevne og utvikling i lokalt næringsliv. Generelt er utdanningsnivået i Osloregionen høyere enn i landet som helhet.

På Nesodden er utdanningsnivået i den yrkesaktive befolkningen høyere enn i Follo som helhet: Andelen av befolkningen med utdanning på universitets- og høyskolenivå er høyere på Nesodden enn i Follo samlet sett, mens det er en lavere andel som har videregående utdanning eller grunnskole som høyeste fullførte utdanning, jf figur 2.4.

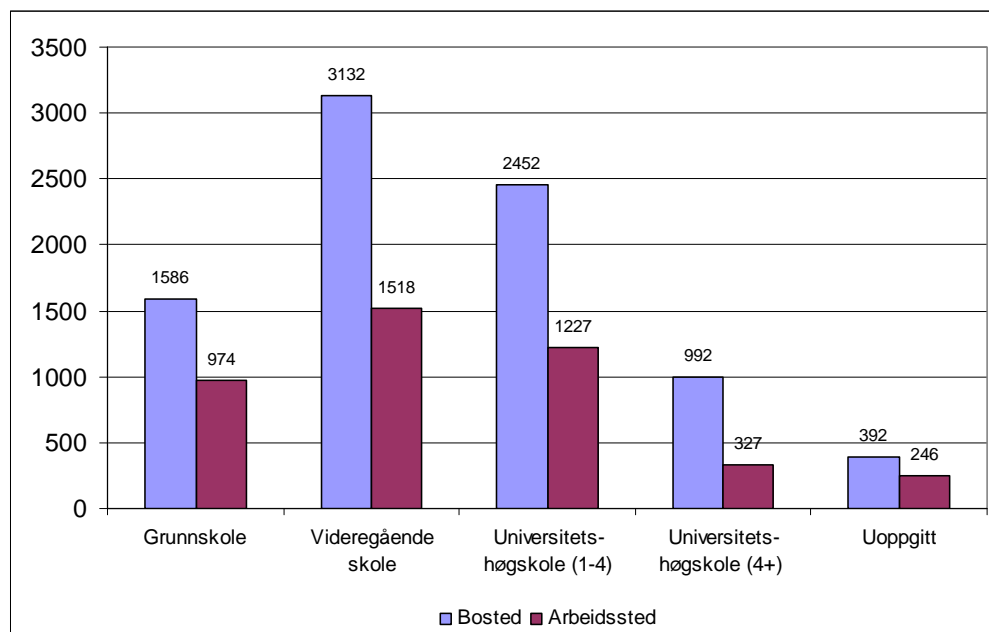
Figur 2.4 Utdanningsnivå 2006 for yrkesaktiv befolkningen på Nesodden og i Follo. Prosent.

Til sammen har over halvparten av de yrkesaktive på Nesodden grunnskole eller videregående skole som høyeste utdanningsnivå, mens to av fem har universitetsutdanning (lavere eller høyere) som høyest fullførte utdanningsnivå.

Med en høyt utdannet yrkesaktiv befolkning, er arbeidstakerne som bor på Nesodden attraktive på arbeidsmarkedet i Osloregionen. Arbeidsplasser på Nesodden som skal være attraktive for denne befolkningen, må derfor kunne konkurrere i jobbinnhold og kompetansekrav med de sysselsettingsmulighetene som finnes i Osloregionen.

Dette illustreres gjennom figur 2.5, som viser utdanningsnivået i den yrkesaktive befolkningen på Nesodden, fordelt etter bosted og arbeidssted. Forholdet mellom antall yrkesaktive etter bosted og arbeidssted viser utpendlingsraten i ulike utdanningsgrupper. Raten er tre for høyeste utdanningsgruppe, to for lavere universitets- eller høyskoleutdanning og videregående skole, mens den er 1,6 for grunnskole.

Det største antallet yrkesaktive finnes likevel innenfor bosatte med videregående utdanning, slik at potensialet for et stort antall nye arbeidsplasser antallsmessig er størst innenfor denne gruppen, samt blant utpendlere med lavere universitets- eller høyskoleutdanning.

Figur 2.5 Utdanningsnivå på Nesodden etter bosted og arbeidssted 2006. Antall

Dersom utpendlingen innenfor gruppen med høyest utdanning skulle bringes ned på gjennomsnittsnivået for Nesodden som helhet, måtte det for eksempel etableres 170 arbeidsplasser for høyt utdannede på Nesodden.

Hvis egedekning av arbeidsplasser for hele Nesodden i 2006 hadde vært 60 % og ikke 50 %, noe som kunne være et framtidig mål for kommunen, ville det tilsvare 840 flere arbeidsplasser på Nesodden, eller 20 % flere enn det faktisk var dette året. Etter et slikt regneksempel burde det ideelt sett vært 268 flere arbeidsplasser for folk med høyere universitetsutdanning, 244 flere for folk med lavere universitetsutdanning og 362 arbeidsplasser for folk med videregående utdanning.

2.6 Kulturkommunen

Kommunene er kjent som ”kunstnerkommunen”. Forholdsvis mange innbyggere på Nesodden arbeider innenfor kreative yrker, kunst og kultur på et høyt profesjonalitetsnivå. Mange driver egen virksomhet som enkeltmannsforetak på Nesodden, eller arbeider innenfor kreative yrker utenfor kommunen, særlig i Oslo.

Med et slikt utgangspunkt er det naturlig å søke etter muligheter for å skape utviklingsprosesser der samspillet mellom kreativitet, kompetanse og næring kan bidra til å skape flere arbeidsplasser.

Perspektiver på kultur og næring

Det er en omfattende litteratur om kulturfeltets utvikling og betydning for innovasjon og verdiskaping. Etter hvert er det også nedfelt i politiske styringsdokumenter at kulturfeltet er en voksende sektor med økende økonomisk omfang. I regjeringen Bondeviks St. meld. nr 22 (2004-2005) *Kultur og næring*, vies dette temaet omfattende plass. Også Akershus fylkeskommune har i sin kunst og kulturplan pekt på kultur som faktor for regional utvikling. Og i Nesoddens egen kulturplan, er det trukket opp perspektiver på kultur som utviklingsfaktor i lokalsamfunnet.

Kultur er en verdi i seg selv og har i vid forstand betydning for folks velferdsnivå, opplevelse og berikelse, men den er også en økonomisk sektor i sterk vekst, noe Østlandsforskning har dokumentert i flere studier¹. Østlandsforskning dokumenterte blant annet at private kulturbaserte næringer i 2003 sysselsatte mer enn 53 000 personer i de fire storbyregionene i Norge, utgjorde 4,4 % av sysselsettingen og 9,5 % av bedriftene i privat sektor i de samme regionene. Kulturturnæringene er i stor grad lokalisert til storbyregionene, hele 70 % av all sysselsetting innenfor kulturturnæringene er lokalisert til storbyregionene, og den relative andelen er aller høyest i Osloregionen.

En klassiker innenfor dette fagfeltet er Richard Floridas bok ”The Rise of the Creative Class” fra 2002, der han framhever betydning av human kapital for bedrifter og regioners økonomiske utvikling. Han argumenter for at steder og byer som har kvaliteter som gjør at de tiltrekker seg folk med høy kompetanse, vil ha særlige forutsetninger for å utløse utvikling, innovasjon og vekst. Teorien er at bedrifter vil lokalisere seg på steder der tilgangen på kreativ kompetanse vil være stor.

I en oversiktsstudie som konsulentselskapet Oxford research nylig har levert til KS’ storbyforskningsprogram, refereres det undersøkelser som bl.a. problematiserer hvilke praktiske følger Floridas teori bør ha for konkret politikktutforming. Det ser ut til at storbyers suksess vil kunne forstås ut fra en slik teori, mens det er vanskeligere å se at mindre byer eller enkeltkommuner vil kunne lykkes i sin utviklingsstrategi ved å legge opp til å tiltrekke seg folk fra den kreative klassen.²

Anvendt på Nesodden, kan dette bety at et stort innslag av bosatte innenfor kreative yrker på Nesodden, mer reflekterer Osloregionens storbytrekk, enn at det uttrykker et særskilt potensial for at innovative bedrifter vil søke til Nesodden som lokaliseringssted. Oslo er attraktiv for bedriftene, mens Nesodden er attraktiv som bosted for medarbeiderne. Som utgangspunkt for positive lokale utviklingsprosesser, er dermed

---

¹ ØF-rapport nr 05/2005: *Kulturturnæringene i storbyregionene Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger*, av Tone Haraldsen, Kjell Overvåg og Jorid Vaagland,

² Oxford research (2008) *Suksesskriterier for vellykket storbyutvikling, - en litteraturgjennomgang*

Nesodden begunstiget med stort innslag av kreativ kompetanse og engasjement.

Kort om kulturbasert næring på Nesodden

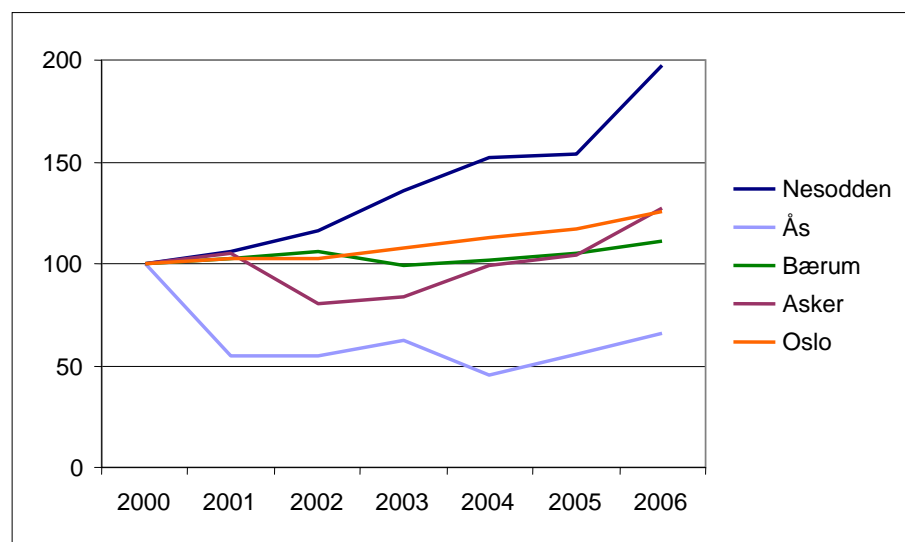
Antall bosatte som arbeider innenfor en del næringer som anses å ha innslag av slike kreative kompetansepersoner, har økt moderat på Nesodden fra 2000 til 2006, mens det har vært en sterkere økning i antall arbeidsplasser på Nesodden innenfor denne typen virksomhet i den samme perioden, jf tabell 2.3.

Tabell 2.3 Vekst i noen kreative yrker på Nesodden 2000-2006.

	Sysselsatte etter bosted							Sysselsatte etter arbeidssted						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	↑ 2006	2000	2001	2002	2003	2004	2005	↑ 2006
Kulturell tjenesteyting og sport	274	262	261	298	316	325	369	67	71	78	91	102	103	132
Forlag og grafisk industri	299	271	238	231	224	216	204	24	20	25	25	25	27	22
Databehandlingsvirksomhet	229	260	227	198	195	220	242	20	22	23	22	20	26	26
Forskning og utviklingsarbeid	49	60	55	57	58	56	61	0	0	0	0	0	0	1
Sum disse næringene	851	853	781	784	793	817	876	111	113	126	138	147	156	181
Nesodden totalt	8114	8101	8037	8044	8063	8352	8554	3798	3854	3731	3957	4072	4203	4292

Kilde SSB, næringsstatistikk

Sammenlignet med enkelte andre kommuner i Osloregionen, ser det ut til at veksten innenfor kulturell tjenesteyting og sport relativt sett har økt sterkest på Nesodden, jf figur 2.6. Figuren tegner selvsagt et forskjønnende bilde, siden antall personer som omfattes er 100 ganger større i Oslo, tre ganger større i Asker og sju ganger større i Bærum. Men trenden kan være et tegn på at positive utviklingsprosesser har kommet i gang innenfor disse virksomhetene.

Figur 2.6 Sterkest vekst i kulturell tjenesteyting og sport. 2000=100.

Tallene er hentet fra næringskode 92, som omfatter film- og videovirksomhet, radio og fjernsyn, underholdningsvirksomhet (herunder selvstendig kunstnerisk virksomhet, drift av etableringer for kunstnerisk virksomhet), nyhetsbyråer, biblioteker, arkiver og museer, andre kulturetablissemeter, sport og idrett mv.

Et eksempel på virksomheter som faller innenfor denne kategorien vil være kunst- og kulturnæringscenteret på Sandvold, der selvstendige kunstnere har tatt initiativ til å utvikle den kommunale eiendommen til et kultursenter med lokaler som kan leies av utøvende kunstnere. Anslagsvis 40-50 arbeidsplasser sies å kunne få/ha sitt utspring i senteret, som også kan bli en besøksattraksjon.

---

3   **Utfordringer – sett fra næringsdrivende og utøvere**

3.1   Opplegg og gjennomføring

Hvordan ser så næringsdrivende og kunst- og kulturmedarbeidere som bor eller driver sin virksomhet på Nesodden, på utfordringene og mulighetene på Nesodden? For å innhente vurderinger av dette spørsmålet ble det gjennomført intervjuer, kombinert med skjematisk spørring på e-post til 14 personer. Av disse var seks personer knyttet til kunst- og kulturfeltet, de fleste som utøvende kunstnere. Åtte av informantene var ledere i virksomheter, de fleste i mindre virksomheter men også et par større.

Samtalene med bedriftslederne dreide seg om:

- Nesodden som næringskommune, fortrinn og ulemper
- Kommunen som tilrettelegger
- Nesodden som bokommune
- Nesodden som kultur - og opplevelseskommune
- Vi spurte også om bakgrunn og tilknytning til Nesodden

Samtalene med utøvere og kontaktpersoner fra kulturfeltet dreide seg om følgende temaer:

- Type virksomhet, arbeidsomfang (fulltid, deltid, fritid), viktigste oppdragsgivere/markeder, lokalisering (Nesodden eller annet)
- Vurderinger av hva som bør skje på Nesodden for at muligheten til å utøve skapende virksomhet skal bli bedre
- Vurderinger av Sandvold
- Vurderinger av Nesodden som arbeidsstedskommune og betydningen av å skape flere arbeidsplasser
- Bakgrunn og tilknytning til Nesodden

Hensikten med intervjuene var ikke å få et representativt svar på disse spørsmålene, men å avdekke sentrale temaer og problemstillinger på bakgrunn av de erfaringene som disse personene gjør seg og de vurderingene og forslagene som de måtte ha.

3.2 Betingelsene for næringsvirksomhet

Blant sentrale fordeler ved å drive næringsvirksomhet på Nesodden, ble følgende momenter framhevet:

- Høyt utdannet befolkning
- Nærhet mellom bolig og arbeid, flere ga uttrykk for at de hadde startet for seg selv for å etablere en enklere hverdagsituasjon, uten pendling
- Avstanden til kunder og samarbeidspartnere oppleves som liten i kommunikasjonsalderen
- Det er et lite og oversiktlig miljø som gjør at en kan finne sparrings- og samarbeidspartnere gjennom uformelle nettverk
- God tilgang til ufaglært deltidsarbeidskraft (ungdom og studenter)

Som ulemper ble følgende momenter trukket fram:

- Liten tilgang på lokaler og tomter begrenser utvidelsesmulighetene og gjør driften vanskelig. Enkelte ga uttrykk for stor frustrasjon over at det var vanskelig å finne egnede lokaler
  - Flere framhever avstandene som en ulempe. Kommunen står i fare for å miste arbeidsplasser pga kronglete kommunikasjoner.
  - Smådriftsulemper: Varehandel og spesialkonsum skjer andre steder, - Vinterbro og Drøbak er handelssentrene, slik at det blir for lite volum og grunnlag for mangfold i lokal handelsnæring. Dårlige parkeringsmuligheter framheves som en ulempe for ekspansjonsmulighetene innenfor handel.
  - Manglende tilgang på fagmiljø og fellesskapsfunksjoner oppleves som en ulempe for flere av de mindre virksomheten og blant folk som har startet egen bedrift. Flere ønsker seg mulighet til å inngå i et faglig felleskap sammen med flere småbedrifter gjennom samlokalisering på et sentralt sted i kommunene. Kompetansemessig, driftsøkonomisk og trivselsmessig vil det være en fordel.
  - Liten tilgang på møteplasser og arenaer for felles diskusjoner blant bedrifter og næringsdrivende, oppleves også som et savn.
  - Enkelte har erfart at det offentlige virkemiddelapparatet for etablererstøtte og opplæring opererer på en tradisjonell måte som er lite egnet til å hjelpe moderne og kreative virksomheter i en etableringsfase.
  - Bedre kommunale tjenester framheves som grunnleggende for all næringsvirksomhet, både for bedriftene direkte og for de ansatte som skal arbeide der.
-

- Enkelte peker på generelle forhold som ikke er spesifikt for Nesodden, som nasjonale rammebetingelser i en hard internasjonal konkurranse og tilgangen på arbeidskraft i et stramt arbeidsmarked.
- Enkelte hevder at de ”driver på Nesodden på tross av ulempene – eneste fordel er å slippe pendling – ville helst vært midt i Oslo sentrum, der er det et mye større fagmiljø og heller ikke vesentlig dyrere lokaler”.
- En spissformulering som ble uttrykt var at Nesodden som oase for innbyggerne må passe seg for å bli næringsfiendtlig.

3.3 Kommunal tilrettelegging

Det kom fram sterke synspunkter på at kommunene måtte utvikle en mer serviceorientert holdning overfor bedrifter og næringsdrivende.

Det dreier seg om å vise større imøtekommenhet overfor bedriftenes behov og ønsker, vise politisk interesse for å slåss for eksisterende virksomheter og å gi kommunes administrasjon klare oppgaver i å følge opp og legge til rette.

Dette handler om å vise en holdning der kommunen signaliserer at den vil spille på lag med lokalt næringsliv, men betyr ikke nødvendigvis at kommunen ventes å ”si ja” til alt bedriftene ber om. Det etterlyses forutsigbarhet og klarerer retningslinjer i form av en kommunal næringspolitikk.

En gjenganger er ønsket om raskere avklaringer i plan-, regulerings- og byggesaker, likeledes innenfor teknisk sektor.

3.4 Bokommunen

Alle framhever Nesoddens kvaliteter som et godt sted å bo, med gode bosteder, naturrikdommer og et spennende miljø. Enkelte sier at Nesodden er en godt bevart hemmelighet. Andre uttrykker at det er så godt å være på Nesodden at det stimulerer lysten og engasjementet for å skape et levebrød som gjør at en kan være på Nesodden hele dagen.

Nærhetene til Oslo framheves også av mange, med tilgangen til storbyens attraksjoner og arbeidsmuligheter.

Men det pekes også på hverdagsutfordringer som følge av vanskelige kommunikasjoner, dels dårlig veiforbindelse ut av kommunen, kapasitetsproblemer på vei og vanskelige parkeringsforhold for dem som skal ta Nesoddbåten.

Bedre standard og dekning av kommunale tjenester framheves av flere som en grunnleggende forutsetning for det gode liv på Nesodden. Ønsker om flere og mer varierte lokale tjenestetilbud framheves også.

3.5 Kultur- og opplevelseskommunen

De utøverne innenfor kunst- og kulturfeltet som vi innhentet synspunkter fra, opererte som hel- eller deltidskunstnere. De leverer til nasjonale og internasjonale oppdragsgivere. Eksempler på oppdragsgivere kunne være musikere, musikkensembler og kulturinstitusjoner i Osloregionen, nasjonalt eller internasjonalt. Salg av kunst til offentlige oppdragsgivere i Norge og utlandet, til institusjoner som kunstmuseer, kulturrådet og private samlere ble nevnt. Andre eksempler kunne være offentlige utsmykkingsoppdrag eller salg til privatpersoner i Oslo, Akershus eller andre steder i landet.

Nedenfor sammenfattes sentrale synspunkter og poenger fra disse utøverne.

Det viktigste som bør skje på Nesodden for at muligheter til å utøve skapende virksomhet skal bli bedre:

- Skape en interessant kulturmøteplass med høy faglig profesjonalitet og kvalitet, produksjons- og visningsarena, gode produksjonsvilkår, et stimulerende miljø, fri flyt av prosjektbasert virksomhet og erfarings-, kunnskaps- og nettverksutveksling.
- Ateliermuligheter til overkommelig pris

Vurdering av planene for Sandvold:

- Den enkelte vil kunne sette i gang prosjekter sammen med andre kunstnere på Nesodden og få en bedre lokal tilknytning. Økt trivsel, lettere hverdagsliv, reduserte reisekostnader og reisetid.
- ”Kunstnernes initiativ til Sandvold er en gavepakke til kommunen.” Kommunen oppfordres til å ”se sin besøkestid” og handle før det er for sent, tenke langsiktig, og ikke vurdere prosjektet som en utgift men som en aktivitet med stort utbytte på lang sikt. Kommunen sies å romme store kunstneriske ressurser som bør få armslag til å ta i bruk kompetansen.
- Sandvold vil representere et faglig miljø og nettverk som vil ha gunstig innvirkning på den skapende virksomheten, og vil være viktig for å motivere og inspirere. Aktivitetene ved Sandvold kan generere faglig relevante oppdrag og synliggjøre den kompetansen som mange kunstnere i kommunen besitter.
- Vil øke interessen for å ta i bruk kunstnernes ressurser og kunnskap til relevante faglige oppdrag innenfor den øvrige næringsvirksomheten på Nesodden og i kommunen.

Ellers la informantene vekt på verdien av å øke arbeidsplassdekningen på Nesodden som et velferdsgode, og at det ville være potensial for det ved

---

å koble personer, kompetanse og nettverk innenfor kunstfeltet på en bedre måte.

Flere norske kommuner har hatt suksess med å legge til rette for samlokalisering blant utøvere og ressurspersoner. Informantene mente at det viktigste som kunne skje på Nesodden ville være å sørge for en tilsvarende tilrettelegging, og at initiativet på Sandvold rommer de elementene som skal til for å bli kommunens svar på tilsvarende suksesser andre steder i landet.

På Lillehammer har ”Fabrikken” vist seg å gi støtet til en rekke mindre etableringer i et tidligere industrilokale nært sentrum. Gjennom en tiårig satsing har det over tid vokst fram 7-8 mindre virksomheter med utspring på Fabrikken. Viktige faktorer bak suksessen sies å være at samlokaliseringen har skapt en visningsarena i tillegg til basisaktivitetene i den kunstneriske og kreative virksomheten. Samlokaliseringen skaper viktige nettverk og et miljø som øker trivselen, stimulerer skapende prosesser, utløser nye ideer og koblinger mellom personer og kunnskaper. Et slikt senter øker den faglige kapasiteten til å påta seg oppdrag, sammenlignet med en situasjon der utøverne arbeider mer isolert.

Kompetansemessig er forutsetningen for noe tilsvarende minst like gode på Nesodden, og det som etterlyses fra kommunen dreier seg om å være imøtekommende, støttende og forståelsesfull.

4 Dialogkonferanse om næringsutvikling

På bakgrunn av den innledende kartleggingen som det er redegjort for ovenfor, ble det gjennomført en dialogkonferanse på samfunnshuset på nesodden 8. april 2008. Her deltok rundt 30 personer fra lokalt nærings- og kulturliv, folkevalgte fra flere partier og andre interesserte. Hensikten var å skape diskusjon om en lokal utviklingspolitikk basert på innledninger, erfaringsutveksling og en regissert arbeidsprosess.

I dette kapitlet oppsummeres arbeidsprosessen og de sentrale synspunktene og anbefalingene som kom fram på seminaret.

4.1 Arbeidsform og diskusjonsspørsmål

Seminaret åpnet med innledninger fra ordfører og kultursjef om kommunens hensikt med prosjektet, før konsulentene fra AGENDA presenterte hovedpunkter og diskusjonsoppgaver med basis i kartlegging og intervjuer. Siste del av seminaret gikk med til å gjennomføre en arbeidsprosess i grupper, for å komme fram til noen prioriterte temaer for videre oppfølging. Tenkningen var å utnytte deltakernes kompetanse, erfaringer og behov til dels å dokumentere dagens situasjon best mulig, samt å foreslå mål og handlinger som kan peke framover mot en høyere arbeidsplassdekning på Nesodden.

Materialet som er gjennomgått i kapitlene ovenfor ble sammenfattet i noen spissformulerte karakteristikk, påstander og spørsmål som ble lagt fram som utgangspunkt for diskusjon og arbeid på seminaret.

Nesoddens image - den gode sovekommunen

Kommunene framstår som en grønn "øy" ute i fjorden, langt fra storbyens larm. Her realiseres det gode bosted for innbyggerne, med trygge oppvekstvilkår for barn. Befolkningen er ressurssterk og med høy kompetanse. Nesodden er en attraktiv sovekommune som tiltrekker seg innbyggere men "lekker" arbeidstakere til Oslo.

.... med en bevisstløs næringspolitikk

Kommunen framstår med en lite bevisst næringspolitikk og kjennetegnes av å ha rekordlav arbeidsplassdekning. Næringslivet ser ut til å utvikle seg mer på tross av enn på grunn av kommunens innsats for arbeidsplasser

... med mulighet til å styre befolkningsutviklingen

Kommunen kan langt på vei styre sin videre befolkningsvekst gjennom en aktiv og bevisst boligbygging. Ønsker innbyggere og kommunen fortsatt befolkningsvekst på Nesodden, og i så fall hvor mye?

... og et kompetansenivå i befolkningen som gir store fortrinn

Næringslivets krav til kompetanse øker mye raskere enn det arbeidsmarkedet kan tilby. Næringskompetanse blir dermed en betydelig knapphetsfaktor for bedriftene, samtidig som næringskompetansen søker mot det gode bosted og fellesskap med likesinnede. Kompetansesøkende bedrifter tenderer mot å flytte etter, dit folk med næringskompetanse velger å bo. Hvordan kan Nesodden med sine bostedskvaliteter utnytte slike fortrinn i arbeidet med å skape flere arbeidsplasser? Hvem har hovedansvaret for å sette i gang utviklingsprosessene og bringe dem videre?

... men hvor er potensialene størst?

Nesodden har ti ganger så mange yrkesaktive som arbeidsplasser innenfor forlagsvirksomhet og grafisk design. Hva kan kommunen få ut av dette i næringssammenheng?

Nesodden har få kulturelle vannhull. Kan kommunen videreutvikle hotell- og restaurantvirksomhet på Nesodden til slike vannhull, og er det noe innbyggere og kommune ønsker?

Nesodden har mange flere yrkesaktive enn arbeidsplasser innenfor databehandling og forretningsmessig tjenesteyting. Kan det etableres lokale kontorfellesskap for disse, for eksempel på nedlagte industriområder ved sjøen?

Nesodden har mange yrkesaktive innenfor kulturell tjenesteyting. Hvordan kan det legges tilrette lokaler og utviklingsmiljøer for dem?

... og vil arealpolitikken ivareta framtidige utviklingsbehov?

Innenfor arealpolitikken står kommunen overfor viktige valg og prioriteringer som også har betydning for videre næringsutvikling og for mulighetene til å ta vare på miljøkvalitetene. Hvor mange flere boliger og arbeidsplasser ønskes i sentrum og Tangen-området? Hvilken utbyggingsretning skal Nesodden velge, bør den styrke orienteringen mot Oslo eller utvikle akse mot Follo? Er det aktuelt å vurdere utbygging i deler av marka? Hvilke tettsteder bør utvikles, og hvilke funksjoner bør legges til de ulike stedene?

Arbeidsoppgaver

Arbeidsprosessen tok utgangspunkt i følgende oppgaver:

- (1) Hva bør skje?
  - Hva er det viktigste som bør skje for at yrkesaktive og bosatte på Nesodden skal oppleve kommunene som et enda bedre sted å leve?

- Hva er det viktigste som bør skje for at næringsdrivende og utøvere skal få bedre utviklingsmuligheter på Nesodden?
  - Hvilke attraksjoner og besøksmål kan utvikles på Nesodden, som kan gi grunnlag for økt aktivitet og gode opplevelser for bosatte og tilreisende?
  - Hvor sterk befolkningsvekst er ønskelig på Nesodden de neste 20 årene?
  - Hva bør være ambisjonene om egendekning av arbeidsplasser i den samme perioden?
- (2) Hvordan kan dette realiseres?
- Hvilke nye virksomheter på Nesodden kan bidra til å skape ønsket utvikling?
  - Hvordan bør kommunen legge til rette gjennom planlegging, regulering og tjenesteyting?
  - Hva bør næringsliv, offentlige arbeidsgivere, organisasjoner og innbyggere gjøre?
  - Hvordan bør næringsarbeidet organiseres?

Nedenfor oppsummeres det som kom fram gjennom arbeidsprosessene rundt disse temaene.

4.2 Hva bør skje på Nesodden?

4.2.1 Bedre sted å leve og bo

Det kom fram en rekke synspunkter og forslag på hva som bør skje for at yrkesaktive og bosatte på Nesodden skal oppleve kommunen som et enda bedre sted å leve og bo.

Nesoddens "sjel" og profil som utgangspunkt

Mange var opptatt av at utviklingsarbeidet må baseres på det som kjennetegner Nesodden som lokalsamfunn og den identitet mange føler til kommunen. Her dreier det seg om å sette ord på hva som er unikt ved Nesodden, slik at kommunens profil kan markedsføres og at den framstår mer som en rekreasjonskommune enn som sovekommune. Kommunens mangfold og toleranse ble trukket fram som et slikt mulig image.

Bedre hverdag gjennom arbeid, lokalmiljø og kommunikasjoner

Mange av vurderingene og forslagene handlet om at hverdagen kunne bli enklere for folk på Nesodden ved å legge til rette for flere arbeidsplasser i nærheten av boligområdene og ved å regulere næringsarealer i flere av grendene, slik at antall arbeidsplasser øker og pendlingsomfanget kan reduseres. Behovet for bedre kommunikasjon internt i kommunen ble også trukket fram, både i form av ringbuss og hurtigbåt til Fagerstrand.

Generelt ble det pekt på at gode kommunale tjenester har en grunnleggende betydning.

4.2.2 Bedre utviklingsmuligheter for næringslivet

Flere lokaler og tilgang på mer variert type lokaler ble trukket fram som en forutsetning for bedre utviklingsmuligheter blant næringsdrivende og utøvere. Småbedrifter og enkeltmannsforetak har behov for felleslokaler og kontorfellesskap, og muligheten for å etablere en næringshage bør vurderes på Nesodden. Bedre infrastruktur for transport og telekommunikasjon ble ansett som sentralt.

4.2.3 Flere attraksjoner og besøksmål

Det ble pekt på en rekke muligheter for å utvikle attraksjoner og besøksmål som kan gi grunnlag for økt aktivitet og gode opplevelser for bosatte og tilreisende på Nesodden. Dette dreide seg mye om å utvikle helhetlige opplevelsestilbud der mulighetene til å oppleve kultur suppleres med tilbud om servering, overnatting og rekreasjon på Nesodden. De naturgitte forutsetningene kombinert med kulturhistoriske miljøer ble ansett som et fortrinn som kommunen kan trekke veksler på.

4.2.4 Vekst i befolkning og arbeidsplasser

Seminar deltakerne var enige om at det bør legges til rette for vekst i både befolkning og arbeidsplasser. Men innholdet i veksten ble problematisert. Balansert alderssammensetning ble trukket fram som en viktig forutsetning for befolkningsvekst, mens veksten i antall arbeidsplasser måtte ta hensyn til kommunens egenart. Det var enighet om at egedekningen av arbeidsplasser på Nesodden måtte økes markant fra dagens nivå på 50 %, mens det var ulike oppfatninger om hvor sterk befolkningsvekst som er ønskelig.

4.3 Hvordan kan målene realiseres?

4.3.1 Variert næringsvekst

Seminar deltakerne framhevet behovet for en variert næringsutvikling, men flere så for seg at mulighetene ligger spesielt godt til rette innenfor kompetansebasert virksomhet. Flere private tjenesteytende virksomheter ble også skissert, som overnattingsbedrifter og kurs- og konferansevirksomhet.

Med utgangspunkt i at offentlige helse- og sosialtjenester utgjør de fleste arbeidsplassene på Nesodden, var det flere som så for seg at vekst i ulike typer offentlige tjenester ville være en naturlig utviklingsretning.

4.3.2 Kommunens rolle

Nesodden kommune ble utpekt som en sentral aktør for å fremme vekst i antall arbeidsplasser og næringsutvikling. Her ble det foreslått en rekke kommunale aktiviteter.

Langsiktige mål og strategiutvikling

Flere så behov for en langsiktig visjon gjennom for eksempel en 50-årsplan for Nesodden kommune eller scenarier for Nesodden anno 2050. Et slikt arbeid kan gi rammer for en næringspolitisk visjon for kommunen. Seminar deltakerne framhevet at en slik framtidstenkning må skje i tett samarbeid med næringsdrivende og utøvere, gjennom et bredt sammensatt idéforum eller en tankesmie.

Arealpolitikk, prioritering og organisering av næringsarbeidet

Kommunenes tilretteleggende rolle som arealmyndighet ble trukket fram som et grunnleggende element i kommunens næringspolitikk. Her dreier det seg om å klargjøre overordnede utviklingsretninger for utbyggingsmønsteret og å vise hvordan næringsarealer skal innpasses.

Flere pekte også på kommunens rolle som organisator og arrangør overfor næringslivet, i tillegg til at næringspolitikk burde synliggjøres som et eget politikkområde og ha et fast administrativt kontaktpunkt i kommunen. En slik politisk og administrativ synliggjøring kan bidra til den nødvendige interne samordning som en helhetlig kommunal næringspolitikk vil kreve, i samarbeid med aktørene i lokalt nærings-, kultur- og arbeidsliv.

4.3.3 Næringslivets og organisasjonenes rolle

Seminar deltakerne framhevet at næringsutviklingen på Nesodden krever aktiv deltakelse fra næringslivet selv og andre lokale krefter.

Næringslivet må organisere seg og utvikle samordning og samarbeid mellom de ulike næringsmiljøene, slik at de kan opptre koordinert overfor kommunen. Videre må kommunen involvere næringslivet i sin egen planlegging.

---

5 Sammenfatning og anbefalinger

Utgangspunktet for dette prosjektet var kommunens ønske om å få belyst potensialet for næringsvekst på Nesodden og at arbeidet skulle kunne ut i noen tilrådinger for det videre arbeidet.

5.1 Potensial for næringsvekst

Materialet som er presentert i denne rapporten og dialogkonferansen som ble holdt 8. april 2008, viser at det er potensial for høyere arbeidsplassdekning på Nesodden. Denne konklusjonen baserer seg på følgende to hovedobservasjoner fra arbeidet:

- (1) Nesodden oppfyller en rekke objektive betingelser for å kunne realisere næringsvekst. Det gjelder kjennetegn ved befolkningen slik som høyt utdanningsnivå, stor andel kompetent og attraktiv arbeidskraft i den yrkesaktive befolkningen og et attraktivt lokalsamfunn som gjør kommunen til et populært bosted. Videre har kommunen en beliggenhet som gjør at lokalt næringsliv kan trekke vekst på at det befinner seg innenfor landets sterke økonomiske vekstregion. Det skaper på den ene siden en konkurransesituasjon overfor andre deler av Osloregionen, men representerer samtidig et lokalt vekstpotensial. Arealmessig er det mulig for kommunen å legge til rette for lokal ekspansjon i arbeidsplasser.
- (2) Gjennom intervjuer og via dialogkonferansen har vi fått bekreftet at det eksisterer et lokalt engasjement og er en sterk interesse blant næringsdrivende og lokalt skapende krefter for å utnytte de lokale forutsetningene slik at eksisterende arbeidsplasser kan styrkes og nye virksomheter med flere arbeidsplasser kan utvikles.

I dag reiser tre av fem sysselsatte som bor på Nesodden ut av kommunen for å arbeide. Det utgjorde snaut 5 200 sysselsatte i 2006. Motsatt var det drøyt 920 sysselsatte som pendlet til Nesodden fra andre kommuner. Kommunen har den laveste egendekning av arbeidsplasser i Follo, med 50 %, mens gjennomsnittet i Follo som helhet er 72 %.

Ut fra forutsetningene på Nesodden og det lokale engasjementet er det et realistisk mål å kunne heve egendekningen av arbeidsplasser fra dagens 50 % til 60 % innenfor en tiårsperiode. Det ville tilsvare 840 flere arbeidsplasser på Nesodden i 2006 eller et nivå som var 20 % høyere enn det faktiske antallet arbeidsplasser dette året.

Særlig er det et potensial innenfor varehandel, der det i dag er betydelig underdekning. Et større varehandelssenter med flere spesialforretninger vil her kunne gi mange arbeidsplasser. Bortsett fra helse- og

sosialtjenester, er dette den næringsgruppen som sysselsetter flest ansatte på Nesodden i dag. Samtidig representerer den sterke befolkningsveksten på Nesodden en vedvarende etterspørselsøkning som kan gi grunnlag for lokal vekst.

I samspill med kulturkreftene og det høye antall utøvere innenfor kunstfeltet, har Nesodden et fortrinn sammenlignet med andre kommuner i Osloregionen til å utvikle besøksattraksjoner som kan bygge opp under hotell- og restaurantvirksomhet.

I tillegg til å tenke på vekst og utvikling av nye arbeidsplasser, må kommunen være opptatt av å bevare og sikre de arbeidsplassene som allerede finnes innenfor kommunen. Det er store omorganiseringsprosesser i gang i Helse Sør-Øst, med konsekvenser for sykehusstrukturen i hele Sør-Norge. Det er ikke en selvfølge at Sunnaas sykehus opprettholdes om 10-15 år, noe som bør påkalle en kommunal oppmerksomhet for å bevare den største enkeltarbeidsplassen på Nesodden.

Uten en bevisst kommunal politikk for vekst i arbeidsplasser, basert på godt forankrede strategier for å få det til, vil arbeidsplassdekningen neppe øke vesentlig fra dagens nivå på 50 %. Men gjennom en målrettet lokal utviklingspolitikk, vil det over tid være mulig å øke egedekningen, også ut over det anslåtte potensialet på 60 %.

For å kunne lykkes i å realisere kommunens potensialer, kreves det godt forankrede og genuint lokalt utviklede strategier. Det vil derfor ikke være riktig eller mulig å presentere konkrete anvisninger eller oppskrifter for hvordan det kan skapes flere arbeidsplasser, før en strategiprosess for næringsutvikling er gjennomført. Avslutningsvis vil vi derfor presentere noen anbefalinger for hva kommunen i samarbeid med lokalt næringsliv bør gjøre for å komme i gang med et slikt arbeid.

5.2 Anbefalinger

Utgangspunktet for våre anbefalinger, er følgende situasjon: Det foreligger et potensial for flere arbeidsplasser på Nesodden, men kommunen har liten tradisjon for å arbeide med næringsutvikling og det lokale næringslivet har vært svakt organisert. Anbefalingene retter seg derfor dels mot kommunen og dels mot det lokalt næringsliv.

- (1) Nesodden næringsforening bør etableres som en medlemsorganisasjon for næringslivet i kommunen. Her bør større bedrifter, varehandelssenteret, sykehuset, regionale banker mv delta. Det bør etableres et styre som kontaktledd mot kommunen, som samarbeider med en ansvarlig kontaktperson i kommunen (nærings- eller kulturkonsulent).
-

- (2) Det bør etableres et næringsforum som kontaktledd og samarbeidsforum mellom næringslivet og kommunen, med eget styre der begge parter er representert, fortrinnsvis ledet av næringsforeningens leder. Det er viktig at formannskapet er godt representert i næringsforumets styre. Næringskonsulenten (eller tilsvarende) kan fungere som sekretariat.
- (3) I regi av næringsforum bør det settes i gang næringslivsfrokoster en fast dag i måneden f.eks. kl. 0800-1000. Deltakere bør være et bredt spekter av næringslivsfolk, toppolitikere med ordfører i spissen, kommunens toppadministrasjon og planavdeling, organisert av næringskonsulenten. Møteplassen kan gjerne ambulere mellom kommunen, større bedrifter, sykehuset mv. Hensikten er å skape en møteplass der alle deltakere kjenner hverandre og kan kommunisere med hverandre og med kommunen direkte.
- (4) Det bør settes i gang en næringsstrategiprosess i regi av næringsforeningen og kommunen. Deltakere bør være et bredt spekter av næringslivsfolk utpekt av næringsforeningen, representanter for kommunens kulturbaserte virksomhet, velforeninger, representanter for ungdommen, regionale banker, formannskapet og kommunens administrative ledelse. Prosessen skal definere:
  - Mål for befolkningsutvikling framover
  - Mål for arbeidsplassutvikling og arbeidsplassdekning
  - Satsingsområder for næringsutvikling
  - Behov for næringsarealer og bygg og behovet for kommunal tilrettelegging
  - Strategier og tiltak for å nå målene ovenforHer bør det gjennomføres en utviklingsprosess med et par samlinger, helst med overnatting, gjerne med ekstern bistand. En slik prosess bør starte høsten 2008 og kan munne ut i kommunestyrebehandling våren 2009.
- (5) Resultatene fra den foreliggende rapporten kan benyttes som oppspill til strategiplanarbeidet.

Parallelt med det pågående strategiarbeidet bør kommunen i samarbeid med interessentene arbeide videre for å realisere Sandvoll kunst- og kulturnæringsssenter. Videre bør det arbeides for å utvikle varehandelen med flere spesialbutikker. Det bør også vurderes å legge til rette et

kontorbygg for flere småbedrifter som søker kontorfelleskap, på et attraktivt sted i kommunen.

En politikk for lokal næringsvekst vil stille kommunen overfor flere dilemmaer og avveininger, blant annet innenfor arealdisponeringen, som det derfor blir viktig å klargjøre gjennom en strategiprosess med bred forankring. Ved å sette i gang en slik prosess vil kommunen følge opp den sterke interessen og de forventningene om en nærings- og utviklingspolitikk på Nesodden som bl.a. ble skapt gjennom dialogseminaret i april.

VEDLEGG

Oppsummering av konklusjoner fra dialogseminaret

Gruppe A

- (1) Komme fram til en omforent næringsstrategi med politisk forpliktelse
- (2) Utvikle strategi for bruk av offentlige og private arealer og bygg til næringsformål. Eks. landbruksbygg, kulturskolen Fjellstrand, Varden. Samarbeide med eierne.

Videre:

- Nesoddens særpreg og styrke – hva er det?
- Næringslivet må samordne seg og finne samarbeidet med kommunen. Ordføreren som ”bjellesau”
- Kommunen må utvikle seg slik at den møter næringslivet på en positiv og konstruktiv måte.
- Ta vare på Nesoddens særpreg som boligkommune

Gruppe B

- (1) Aktiv næringspolitikk
- (2) Våge å tenke stort på hva en ønsker
- (3) Kurs- og konferansetilbud/kultur
- (4) Bedre tverrkommunikasjon i kommunen, hyppigere avganger
- (5) Synliggjøre friområdene, tilgjengelighet og brukervennlighet
- (6) Etablere en tenketank for tverrfaglig utvikling

Gruppe C

Markedsføring av kommunen som gjennomgående tema

- Øke befolkningens identitetsfølelse, kunnskap og stolthet angående Nesodden
  - Kommunisere i lokalpresse. Arrangere folkemøte, dagsorden: Nedsette tverrfaglig komité for å motta innspill fra befolkningen, evaluere og utarbeide en ”tenketank” angående utviklingen av Nesodden
  - Bruke båten som visningssted og utstillingsvindu for å styrke Nesoddens profil og identitet
  - Ikke ”løse” økonomien med befolkningsvekst
  - Næringspark med estetiske utforming som et viktig element
-

- Nesodden bør bruke vellykkede kommuner som rollemodeller, søke råd og ekspertise derfra.
- Seminaret 8. april 2008 må få et konkret etterspill i form av synlige resultater

Hva bør skje?

Bedre sted å leve og bo

Hva er det viktigste som bør skje for at yrkesaktive og bosatte på Nesodden skal oppleve kommunen som et enda bedre sted å leve og bo? Her kom det fram en rekke synspunkter og forslag:

Mange var inne på temaer som dreide seg om å framheve Nesoddens "sjel" og profil

- Finne og markedsføre unike Nesodden
- Bevisstgjøre og skape Nesoddens identitet
- Framstå som rekreasjonskommunen (ikke sovekommunen)
- "Aksept for forskjellighet" som kommunens image og identitet

Bedre hverdag gjennom arbeid, lokalmiljø og

- Flere arbeidsplasser nær bostedene
- Flere næringsarealer, også i hver grend
- Redusert pendling vil øke livskvaliteten
- Vardenbygget bevares for nærarbeidsplasser, kontorfelleskap
- Utvikle tjenestetilbudene innenfor barnehage, skole, idrett og kultur
- Offentlige og private tjenestetilbud må utvikles, ikke nedlegges.
- Flere møteplasser, både i arbeidsliv og sosialt
- Mer levende nærmiljøer
- Differensiert boligutvikling, regulere nye bolig- og næringsarealer
- Bedre intern kommunikasjon på Nesodden, ringbuss, hurtigbåt til Fagerstrand
- Utvikle Nesoddbåten som møteplass og identitetsskaper, en potensiell visningsarena.
- Bedre teknisk infrastruktur (vann og avløp)
- Gjøre kommunen attraktiv for frivillige/ideelle organisasjoner

Bedre utviklingsmuligheter for næringslivet?

Hva er det viktigste som bør skje for at næringsdrivende og utøvere skal få bedre utviklingsmuligheter på Nesodden?

- Næringspolitisk visjon

- Flere lokaler og tomter, også i sentrum, utvikle næringshage
- Infrastruktur
- Infrastruktur for EDB er et problem
- Arealer til næringsbygg
- Aktiv kommunal tilrettelegging
- Stoppe handelslekkasje
- Alternativ kommunikasjon til Oslo
- Tilrettelegging av eksisterende bebyggelse, kommunen må bidra aktivt
- Tilrettelegge infrastruktur for telekommunikasjon
- Kontorfelleskap

Attraksjoner på Nesodden?

Hvilke attraksjoner og besøksmål kan utvikles på Nesodden, som kan gi grunnlag for økt aktivitet og gode opplevelser for bosatte og tilreisende på Nesodden?

- Kulturlokaler – vannhull
- Kurs og konferansesenter
- Opplevelsestilbud "Kysten"
- Fiskerestaurant
- Golfbane
- Kulturhus, konsertlokale
- Attraktive turstier, atkomst til mark og kyst (biologi, geologi, kultur)
- Overnattingstilbud
- Badeanlegg
- Rekreasjon, trim velværesenter
- Tydelige vannhull og/eller kulturtilbud. Vekt på estetikk
- Hellviktangen, Togård, Nesoddmarka, Tangen brygge, Steilene, badehusmiljøer, Nesoddtangen gård
- Utvikle kurs- og konferansested ved sjøen eller i landlige omgivelser
- Ta vare på steder med historikk, bygninger og miljø

Fortsatt vekst?

Hvor sterk befolkningsvekst er ønskelig på Nesodden de neste 20 årene?

- Mål for befolkningsvekst er ikke viktig i seg selv, det er viktigere med helhetlig areal – og næringsutviklingsplan
  - Anslagsvis 50 prosent befolkningsvekst er ønskelig
-

- Ønskeligheten avhenger av måten det skjer på
- Økt befolkningsvekt/balansert alderssammensetning
- 25 000 innbyggere bør være målet, balanse i aldersgrupper

Hvor mange flere arbeidsplasser?

Hva bør være ambisjonene om egendekning av arbeidsplasser i den samme perioden?

- Egendekningen arbeidsplasser må diskuteres, innholdet må komme først
- Ambisjonen bør være høyere dekning enn i dag
- 60 % egendekning er et langsiktig mål
- Næringsutvikling bør skje i hver grend, også LNF-områder og i eget næringscenter.

Hvordan kan målene realiseres?

Hva slags arbeidsplasser?

Hvilke nye virksomheter på Nesodden kan bidra til å skape den ønskede utviklingen?

- Kunnskapsbasert næring
- Små og mellomstore virksomheter innenfor kompetanse/kunnskap/kultur.
- Kurs- og konferansevirksomhet
- Overnattingsbedrifter i maritimt miljø
- Politihøgskole på Nesodden
- Utvikle rehabiliteringsnæring med utgangspunkt i Sunnaas
- Utnytte potensialet på Sandvold
- Gjøre Nesodden kommune til en attraktiv arbeidsplass
- Flere offentlige arbeidsplasser
- Tjenesteytende virksomhet, de er lette å flytte på og krever lite areal
- Forskning og forskningsbasert virksomhet
- Offentlig tjenesteyting

Kommunens rolle

Hvordan bør kommunen legge til rette gjennom planlegging, regulering og som tjenesteyter?

Langsiktige mål og strategiutvikling

- En 50-årsplan: Langsiktige intelligente løsninger

- Scenarioutvikling ”Nesodden 2050”
- Kreativ og visjonær plan for framtida. Engasjere f.eks. Snøhetta eller andre profilerte arkitekter til å skissere ”Nesodden 2025”
- Finn Nesoddens særpreg og ta utgangspunkt i det. Velgestrategi.
- Klargjøre mål politisk og administrativt
- Næringsutvalget må med i planleggingen
- Etablere et bredt sammensatt idéforum som er sterkt inne i utviklingsarbeidet og som kommer fram til en overordnet idé om hvordan utviklingen skal være.
- Opprette tankesmie, gjerne med deltakerne på næringsseminaret som ”blekkspruter” og ”trekkplaster”

Arealpolitikk, prioritering og organisering av næringsarbeidet

- Finne arealer. Arealplan må legge til rette for næringsutvikling
- Mer næringsareal, krever en proaktiv kommune og kommunal vilje
- Ansette næringskonsulent i kommunen med økonomis handlekraft
- Trenger en næringsråd og næringsutvalg, bør som et vidtfavnende utvalg på tvers av sektorer og som ser kommunen som en helhet. Mål: Utvikle kommunen med næring uten å ødelegge
- Mer integrering av næring og bolig
- Kortere beslutningsveier, politisk handlekraft, vilje og åpenhet
- Være samordner og medhjelper overfor næringslivet
- Slippe til utviklere. Kommune må legge til rette for alternative bo- og arbeidsformer.
- Mer forutsigbar kommune
- Mer differensiert regulering. Mer variert boligtilbud
- Langsiktig plan for Fagerstrand
- Strengere estetiske krav til ny bebyggelse
- Gjennomføre en ideprosess om offentlige bygg som blir ledige
- Lære av Link-prosjektet i arvik
- La aktørene utvikle sine egne roller, innenfor egne rammer og ut fra egne oppgaver
- Bedre kommunikasjon mellom politikere og befolkning
- Samarbeide med og bruke andre vellykkede kommuner som rollemodell for å lære. Eks Høganes i Sverige.

Næringslivets og organisasjonenes egen rolle

Hva bør næringsliv, offentlige arbeidsgivere, organisasjoner og innbyggere selv gjøre? Hvordan bør næringslivet organiseres?

- Næringslivet: Må være mer aktiv overfor kommunens planarbeid

- Må organisere seg og utvikle samordning og samarbeid mellom de ulike næringsmiljøene, i tillegg til å opptre koordinert overfor kommunen
- Bedre kommunikasjon mellom et næringsforum og kommunen